

Історія 10
Лекція #10

Закарпаття, Буковина і Бессарабія 1919-1940

Занепад Австро-Угорської Імперії в 1918 р.

- ❖ Занепад Австро-Угорської Імперії в листопаді 1918 поділило Імперію між різними новими державами.

❖ Проте, землі де мешкали переважно більшість етнічних українців не одержали можливості створити власну державу.

Історичний огляд

- ❖ Закарпаття та Буковина, це дві етнічні частини України, і самотні території які майже постійно під чужою владою ще від княжих часів.

Закарпатська Україна

- ❖ Закарпаття захопили мадярські королі після смерті Володимира Великого у 1015 р., і володіли над цією територією аж до кінця Першої Світової Війни в 1918 р.

Буковина

- ❖ Після вбивства Короля Галицько-Волинського Князівства, Юрія II в 1340 р., Буковина попала під володіння молдовських князів, які протягом століть боролися проти Угорщини і Польщі.
- ❖ З половиною 16-го століття, молдовське князівство стало васалом Османської Туреччини (Ottoman Empire), а після 1774 р. стала частиною Австро-Угорської Імперії.

- ❖ Буковина залишилася частиною Австро-Угорщини до закінчення Першої Світової Війни, коли Румунія силою захопила територію.
- ❖ Буковина залишилася частиною Румунії аж до червня 1940, коли СРСР приєднало Буковину та Бессарабію до УРСР, і визнала Молдову як Молдовською РСР.

Закарпатська Україна 1919-1939

- ❖ З кінцем війни, Закарпаття добровільно ввійшла в склад нової держави – Чехословацької Республіки (ЧСР).
- ❖ Після війни, Чехословаччина виграла свою незалежність, і населення вибрало демократично-республіканську систему урядування, де всі меншості мали права у державі яка була спілкою двох народів – чехів і словаків.

❖ Хоча ЧСР давало українцям широкі права релігії, культури, політичного голосу і навіть автономії, стан українців не був найкращим, тому що:

- Господарська промисловість лишилася в 19-тому столітті, без нової техніки, без нових засобів та фінансів;

- Широке перенаселення (overpopulation) яке підсилювало бідноту населення;
- Постійна боротьба між «русинами» (українці які вважають себе окремим народом, і які переважно стараються з'єднатися із російським народом в одну слов'янську родину) і українцями, які боролися за автономію та релігійні і культурні права.

- ❖ Ситуація різко змінилася в 1938 році, коли Канцлер Німеччини, Адольф Гітлер, почав переконувати німців, що Австрія і частини Чехословаччини та Польщі це *«споконвіку традиційні німецькі землі які треба віддати німцям»* яких Антанта зневажливо віддала з кінцем Першої Світової Війни.»
- ❖ Він був готовий іти війною щоб приєднати ці землі до нової Німеччини – Третього Райху.

- Канцлер Гітлер і Прем'єр Міністр Англії Чемберлен у Мюнхені перед підписом «Мюнхенського Договору», 29 вересня 1938.

- ❖ 30-го вересня 1938 р. Гітлер збройно увійшов у частину Чехословаччини і відібрав німецькі частини Чехословаччини.
- ❖ Це спричинило політичну кризу в ЧСР, і парламент у Празі змінив форму уряду на Федеративну Республіку трьох народів – чехів, словаків та українців.

GERMAN ANNEXATION OF THE SUDETENLAND 1938

0 100
MILES

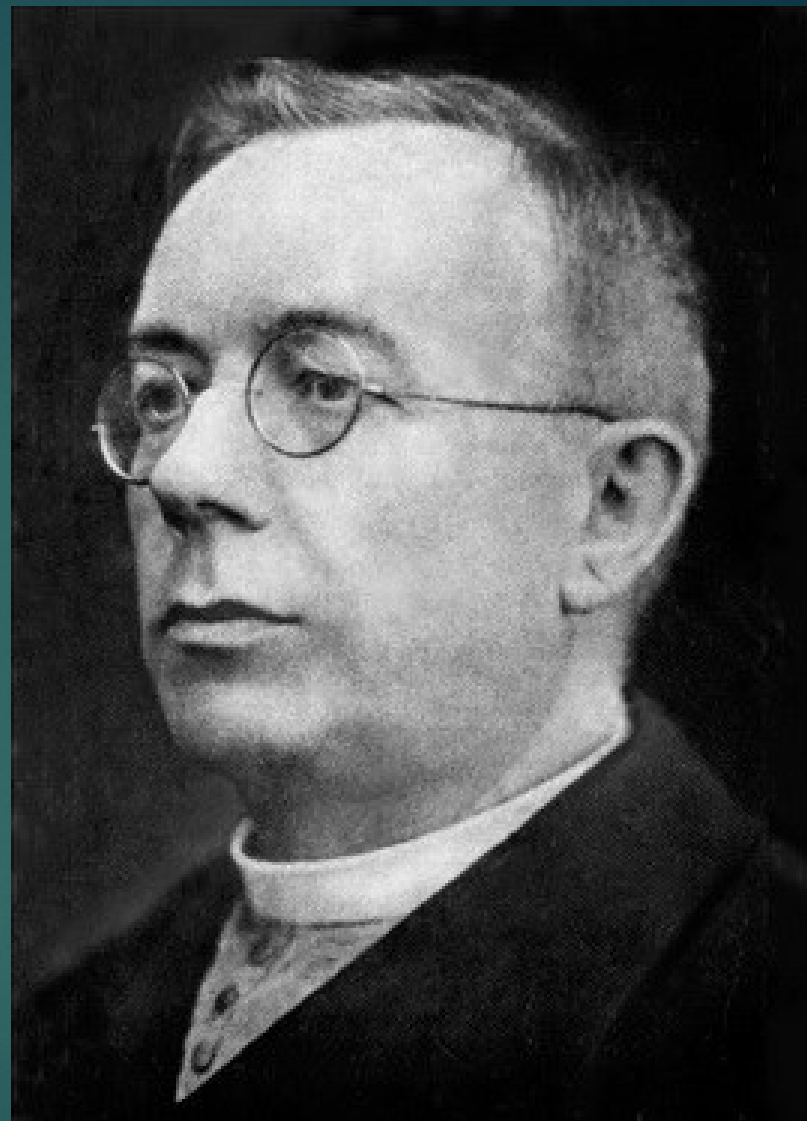

- ❖ В листопаді, Польща напала на Чеський Тешин і відібрала ці землі від Чехословаччини.
- ❖ В той сам час, Мадярщина теж перебрала частини Словаччини і Закарпаття, полягаючи на Віденські договори підписані 1 листопада 1939.

- Територіальні поступки Чехословацької республіки за Мюнхенською угодою:
- 1. Судети передані Рейху в жовтні 1938
- 2. Чеський Тешин переданий Польській республіці 2 жовтня 1938
- 3. Територія, зайнята Королівством Угорщини у листопаді 1938
- 4. Карпатська Україна зайнята Королівством Угорщина у березні 1939
- 5. Решта Чехії перетворена на Протекторат Богемії і Моравії у березні 1939
- 6. Сателітна держава Словацька республіка

❖ Закарпатська Україна
стала автономною
республікою в ЧСР, із
власним вибраним
парламентом і урядом,
якого очолив от. др. Августин
Волошин.

➤ от. др. Августин
Волошин, 1874-1945.

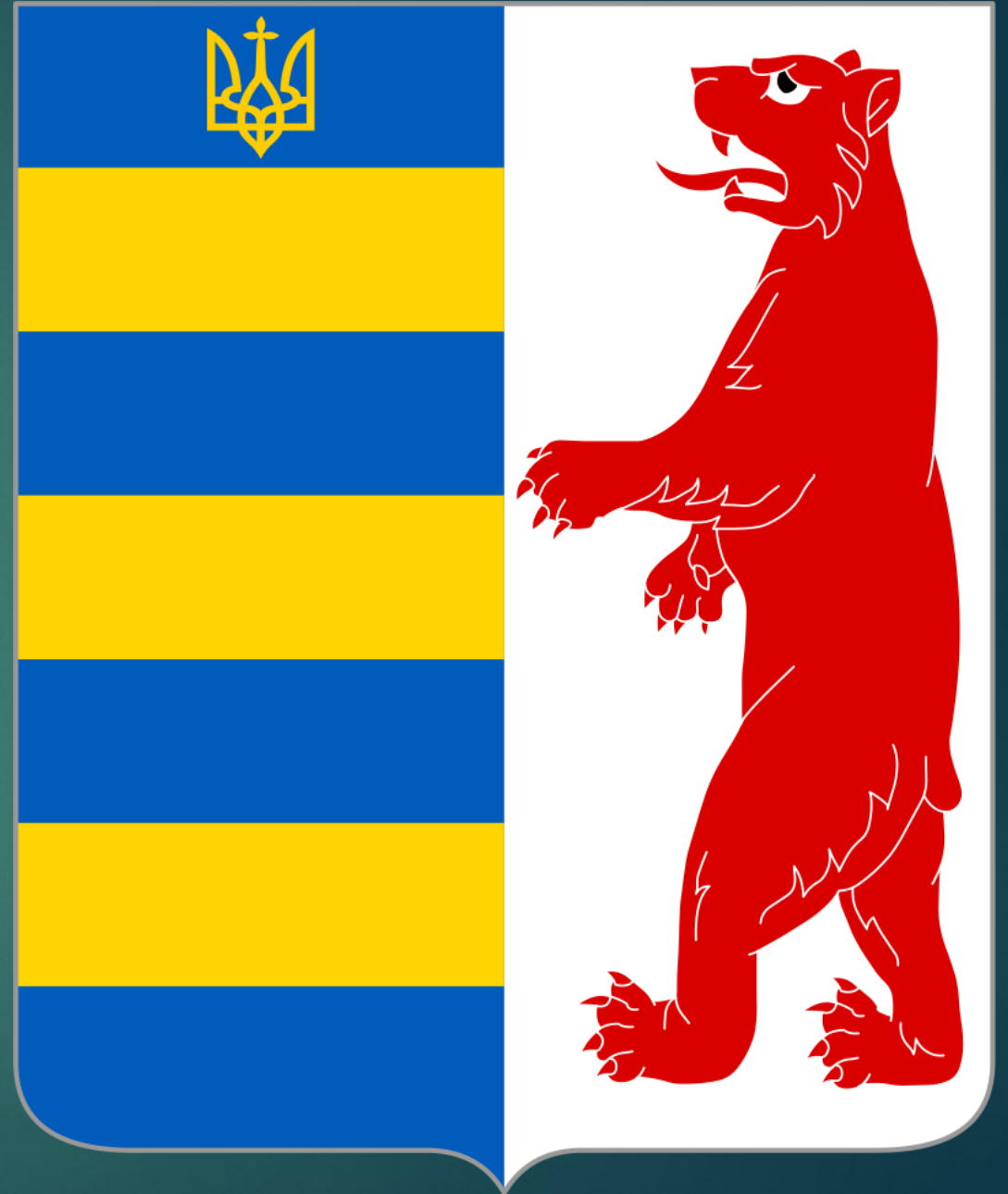
Зйомки оператора П.Лисюка.
Лютий 1939 року.

- ❖ 5 місяців пізніше, 15-го березня 1939, Гітлера війська, разом із мадярськими військами, напали на Чехословацьку Федерацію.
- ❖ Того ж дня, Гітлер прилучив до Третього Райху Богемію і Моравію, тобто цілу Чехію.
- ❖ Словаччина проголосила свою незалежність.

❖ Закарпатська Україна
теж проголосила свою
незалежність 15-го
березня, 1939.

Зйомки оператора П.Лисяка.
Березень 1939 року.

- ❖ Угорщина відразу вимагала щоб Закарпатська Україна піддалася під управління фашистського уряду в Будапешті.
- ❖ Український уряд відкинув вимоги мадярів, але слабкі збройні сили Закарпатської України (колишні вояки УСС і УГА, пластуни, члени ОУН(б)) не були спроможні встояти проти угорського війська яке було вишколене і озброєне німцями.

- Колона карпатських січовиків марширує поблизу будівлі Головної Команди Карпатської Січі в Хусті перед відправкою на фронт, 14-15 березня 1939 року.

- Угорські війська в Хусті, 18 березня 1939.

- ❖ Війна тривала всього тиждень. До 18-го березня угорці прогнали український уряд із столиці, м. Хуст, і до кінця місяця, от. др. Августин Волошин і уряд виїхав до Румунії.
- ❖ Деякі збройні загони діяли проти угорців до кінця травня 1939 р.

❖ В захисті Запорізької Січі, як назвали українці нову державу, загинуло між 2,000 а 6,500 українських вояків.

Буковина і Бессарабія 1919-1939

- ❖ Проголошення Західної Української Народної Республіки (ЗУНР) 1го листопада 1918 включало території Буковини які до 1918 р. були частинами Австро-Угорської Імперії.

3 листопада 1918

БУКОВИНСЬКЕ ВІЧЕ

❖ Проте, вже 11 листопада 1918, Румунія напала на Буковину, і збройними силами швидко перебрала всю територію.

❖ В наступних місяцях, Румунія теж провела військові наступи на територію Молдови та Бессарабії.

❖ В 1920, договір миру, підписаний в Сен-Жермен Франції, признав цілу територію Буковини, Молдови та Бессарабію до Румунського Королівства.

- ❖ Протягом десяти років, румуни тримали стан облоги (marshal law) в Буковині, відбираючи всі права українців на політичний голос, на самоуправління, на релігійну та культурну ідентичність.
- ❖ Українських урядовців (bureaucrasy) і правників (elected officials) звільнено із праці та замінено румунами.

❖ Почато агресивну і все цільну (all encompassing) програму «румунізації», яка включала:

- Закрито українські школи і бібліотеки
- Всі публічні школи мусіли викладати виключно румунською мовою
- Заборонено українські політичні партії

- Закрито більшість українських товариств і громадських організацій
- Обмежено доступ до вищих шкіл українцям
- Обмежено соціальний поступ українцям, таким чином старалися придушити націоналістичні напрямки населення.

ПІДГОТОВИВ МГС. АНДРІЙ ПЕРЕКЛІТА

ШКОЛА УКРАЇНОЗНАВСТВА ТОВАРИСТВА
“РІДНА ШКОЛА”
В ДЕТРОЙТІ

2023– всі права застережені